ادامه از صفحه اول

آمریکاستیزی یا تأخیر در مذاکره

سخنان صریح روحانی پرده از نیت آنان برداشته است. این رک‌گویی سرخوردگی مردم و حامیان آنان را از جریان اصولگرایی به دنبال خواهد داشت؛ چراکه اصولگرایان را از باورمندان به مبارزه امپریالیسم به فرصت‌طلبان سیاسی تقلیل خواهد داد. فرصت‌طلبانی که در پی آن هستند که پس از پیروزی در انتخابات ۱۴۰۰ سوار اسب زین‌شده دولت روحانی شوند. اما این رقابت‌ها و ترفندهای سیاسی برای مردم چندان اهمیتی ندارد. آنها تجربه‌های بسیاری ازاین‌دست را پشت سر گذاشته‌اند. آنچه مهم‌تر از پیروزی یکی از جریان‌های سیاسی در انتخابات است، درک وضعیت نابسامان جامعه کنونی ایران است. جامعه‌ای که به خاطر عملکرد هر دو جناح سیاسی کشور و دیگر نهادهای رسمی به این وضع افتاده است. بازگشت به سیاست آن‌هم با تئوری زیست‌قدرت با زیرمجموعه زیست‌سیاست اعتراضات مردم را تشدید خواهد کرد. حتی اگر مذاکره با آمریکا در قالب برجام چندی آلام آنان را التیام بخشد. همان‌طور که روحانی در سخنان اخیر خود گفت، نباید دولت آمریکا (ترامپ) را تبرئه کرد؛ چراکه به گفته قالیباف حل مشکلات ایران از جورجیا و آریزونا نمی‌گذرد بلکه از داخل ایران می‌گذرد که اصولگرایان از جمله قالیباف در پیدایی این مشکلات نقش عمده‌ای داشته‌اند. تکرار سیاست‌های نخ‌نمای گذشته کارایی ندارد و باید راه‌حل دیگری پیمود. گشودن راه دیگری به‌سوی «زیست‌میل». میل مردم، میلی که در بیشتر مواقع نادیده انگاشته شده است. اگر جناح‌های سیاسی به میل مردم باور دارند و به آن احترام می‌گذارند، قبل از هر چیز باید به یک پرسش ساده پاسخ بدهند. چه دلیلی دارد مردم با شوق پای صندوق‌های رأی بروند و به چهره‌هایی رأی بدهند که همواره در قدرت بوده‌اند و بخشی از ناکامی‌های این سرزمین از سوءمدیریت آنان نشئت گرفته است.

***برای نوشتن این یادداشت از کتاب درآمدی پیشرفته بر زیست‌سیاست توماس لنکه ترجمه بهراد رحمانی نشر مرکز استفاده شده است.**

تقابل مدیریت‌نشده اقتصاد و کرونا

و اگر این ماجرا رسانه‌ای نمی‌شد، آیا ممکن بود این تخلف کشف شده و با آن برخورد شود؟بی‌تردید با وجود بی‌اعتنایی گروهی از شهروندان به حادبودن شرایط، کرونا رکودی جدی را بر اقتصاد کشورمان تحمیل کرده و هزینه سنگینی روی دست دولت، فعالان اقتصادی و خانوارها گذاشته است، اما این ادعا که بخش مهمی از این هزینه قابل صرفه‌جویی بود و با تدبیر و درایت می‌شد تهدید کرونا را هم به فرصت تبدیل کرد، چندان گزافه نیست.برخورد مدبرانه با پدیده کرونا و تبعات آن می‌توانست شرایطی را فراهم کند که رعایت پروتکل‌های بهداشتی، منتهی به تعطیلی تمام فعالیت‌های اقتصادی کشور نشود. دوران حاکمیت کرونا حتی می‌توانست فرصتی در اختیار مسئولان قرار بدهد تا دیوار تخریب‌شده اعتماد مردم به رسانه‌های رسمی را بازسازی کنند؛ به‌گونه‌ای که وقتی رسانه‌ها از خطر گسترش کرونا و افزایش مرگ‌ومیر سخن می‌گویند، عامه مردم با گفتن عبارت «کار خودشونه» از کنار این واقعیت تلخ نگذرند و برای خرید یک جفت کفش ارزان‌قیمت، زحمت چندماهه کادر نجیب و فداکار درمان را بر باد ندهند.آری می‌شد کاری کرد که هم چرخ اقتصاد بچرخد و هم چوب اقتصاد خانوار لای چرخ بهداشت جامعه نرود. می‌شد کاری کرد که تهدید کرونا فرصتی برای بازنگری در رفتارهای غلط و سیاست‌های ناکارآمدمان باشد. می‌شد کاری کرد که شیوع کرونا باور شهروندان به علم و دستاوردهای علمی و اتکا به اهل فن و دانایان را بیشتر کند؛ همان‌گونه که اینک بسیاری از اقشار جامعه به‌درستی به اهمیت زحمات کادر درمان و اوج فداکاری و دلسوزی پاسداران سلامت جامعه پی برده‌اند. اما این همه در گرو بازنگری در شیوه‌های مدیریتی، پذیرش قواعد شایسته‌سالاری و اصلاح نظام تصمیم‌گیری است.

پایبندی به قانون هوای پاک

براساس آمار منتشرشده از سوی پلیس راهور در مجموع بیش از ۹ میلیون موتورسیکلت فرسوده در سطح کشور تردد دارند. براساس این آمارها، هر ۱۰ موتورسیکلت کاربراتوری در هر کیلومتر به‌اندازه یک اتوبوس دیزلی قدیمی ذرات معلق تولید می‌کند که رقم بسیار قابل توجهی است. این در حالی است که با جایگزین‌کردن موتورهای کاربراتوری به انژکتوری تعداد ذرات معلق تا ۹۰ درصد کاهش خواهد یافت و حالا آزادسازی در حدود ۸۰۰ هزار موتورسیکلت از پارکینگ‌ها توسط نیروی انتظامی به بهانه خالی‌کردن پارکینگ‌ها و دریافت جریمه، فقط ضرر را متوجه شهر خواهد کرد. اجرای این طرح در شرایط فعلی با گسترش بیش از پیش شیوع کرونا، چندان اتفاق مفیدی نیست و از سویی عاملی خواهد بود تا با ورود این حجم از موتورها به خیابان، شاهد زمستانی آلوده‌تر و هوایی دودآلودتر از همیشه باشیم. بر این اساس شاید لازم است تا در کنار توجه به طرح‌هایی چون طرح الزام تولیدکنندگان موتورسیکلت به اسقاط موتورسیکلت‌های فرسوده که بهمن سال گذشته اجرائی شد؛ پلیس هم در اعمال قانون موتورهای کاربراتوری کوشا باشد و به راحتی اجازه خروج این موتورها از پارکینگ‌هایش را صادر نکند.

***مدیرعامل صندوق ملی محیط زیست**

مشکلات ارزی و تحریم‌ها، نوسازی ناوگان فرسوده را به حالت تعلیق درآورد

طرح کلید به کلید در آستانه توقف

عکس: جمال زنیدی، فارس

شرق: یکی از مهم‌ترین اهداف تحریم‌ها، هدف قراردادن بخش تولید در کشور بود. تولید که سال‌ها در تلاش بود در رقابت با بخش‌های غیرمولد اقتصادی خود را سر پا نگه دارد، در شرایط تحریمی و زیر فشار برنامه‌ریزی‌شده آن، کمر خم کرد. یکی از بخش‌هایی که دراین‌بین آسیب دید، صنعت حمل‌ونقل سنگین جاده‌ای به‌عنوان یکی از صنایع استراتژیک و زیرساختی کشور بود که بار اصلی جابه‌جایی عمدتا از بنادر و گمرکات تا مراکز شهری را برعهده دارد. طبق برنامه‌ریزی‌هایی که انجام گرفته بود، مقرر شده بود تا برای ارتقا و جوان‌سازی ناوگان در این بخش و صرفه‌جویی سوخت با حمایت از صاحبان ناوگان سنگین، به خروج خودروهای فرسوده و جایگزینی با خودروهای با تکنولوژی بالاتر و نو اقدام کنیم. براساس نوسازی ناوگان سنگین و نیمه‌سنگین که از اسفند ۱۳۹۶ به تصویب شورای اقتصاد رسیده بود، قرار بود جایگزینی ۲۰۵هزارو ۵۰۰ دستگاه فرسوده در پنج بخش کامیون (۸۶ هزار دستگاه)، کشنده (۳۴ هزار دستگاه)، کامیونت (شش هزار دستگاه)، اتوبوس (۲۸ هزار دستگاه) و مینی‌بوس (۴۸هزارو ۵۰۰ دستگاه) با تزریق ۱۰/۶۶۶/۰۰۰/۰۰۰ دلار از سوی دولت و به کمک صندوق توسعه ملی در قالب طرح «کلید به کلید» انجام گیرد، برنامه‌ریزی که تنها چند ماه بعد در اردیبهشت ۱۳۹۷، با خروج آمریکا از برجام و اجرای تحریم‌های ثانویه، هنوز آغاز نشده با چالش‌های جدی در دو بخش مهم روبه‌رو شد؛ نخست، نقل‌وانتقال ارز و دوم، واردات قطعات منفصله تولید (CKD).از سویی از مجموع ۳۸۷ هزار دستگاه ناوگان حمل‌ونقل بار برون‌شهری در کشور حدود ۵۲ هزار دستگاه کامیون بالای ۴۰ سال و پنج هزار دستگاه کامیون بالای ۵۰ سال دارند که به طور میانگین پیمایش در هر صد کیلومتر آنها منتج به سوخت حدود ۶۰ لیتر گازوئیل می‌شود که در صورت نوسازی می‌تواند به ۳۵ تا۴۰ لیتر کاهش یابد. بااین‌حال از سال ۱۳۷۸ تا امروز تنها حدود ۲۰ هزار دستگاه خودروی سنگین نوسازی شده است.

مشکلات ارزی و تحریم، چوب لای چرخ نوسازی ناوگان

برای پیگیری اجرای این طرح و مشکلاتی که اکنون با آن روبه‌روست، با مسئول اصلی آن در سازمان راهداری به گفت‌وگو داشتیم. صدرالله بمانا، مشاور ریاست و مدیر توسعه و نوسازی ناوگان سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور، دراین‌باره به «شرق» می‌گوید: «این طرح هم‌اکنون فعال است؛ اما به دلیل مشکلات ارزی و تحریم‌ها، بسیار کند عمل می‌کند».بمانا در بیان جزئیات این طرح می‌گوید: «در این طرح، ۵۰ درصد قیمت دستگاه از سوی دولت به صورت یارانه پرداخت شده، ۳۰ درصد تسهیلات بانکی با سود ۱۸ درصد و ۲۰ درصد نیز آورده متقاضی در نظر گرفته شده است و بناست در ازای اسقاط یک خودرو، یک خودرو وارد چرخه ناوگان سنگین و نیمه‌سنگین کشور شده و از مابه‌التفاوت سوختی که صرفه‌جویی می‌شود، برداشت از صندوق توسعه ملی، تسویه شود».

صرفه‌جویی سوخت، حاصل اجرای این طرح

این مقام مسئول درباره میزان صرفه‌جویی سوخت در این طرح تصریح می‌کند: «در هر صد کیلومتر، یک کامیون قدیمی حدودا ۶۰ لیتر سوخت مصرف می‌کند؛ درحالی‌که یک کامیون با تکنولوژی جدید، حدودا ۲۵ تا ۳۰ لیتر سوخت مصرف می‌کند. این میزان صرفه‌جویی را شرکت ملی نفت براساس پیمایشی که انجام می‌دهد و به همراه بررسی گزارش سازمان راهداری، در هر دوره زمانی سه‌ماهه با نرخ فوب خلیج فارس گازوئیل محاسبه کرده و ارزش آن را به صندوق توسعه ملی بازمی‌گرداند».او درباره علت این کار توضیح می‌دهد: «۵۰ درصد ارز تخصیصی دولت در این طرح، از محل صندوق توسعه ملی به تولیدکننده پرداخت می‌شود. بعد از انجام طرح، شرکت ملی نفت هر سه ماه محاسبه کرده و از محل فروش این میزان سوخت، منابع برداشت‌شده از صندوق توسعه ملی را بازمی‌گرداند».

منابع صندوق توسعه ۳ ساله بازخواهد گشت

بمانا در ادامه به شیوه بازپرداخت اشاره کرده و می‌گوید: «طبق برآورد شرکت ملی نفت، در سه سال پرداختی که صورت گرفته، به صندوق توسعه ملی بازمی‌گردد؛ اما این صرفه‌جویی تا ۱۰ سال به درازا می‌کشد؛ بنابراین منابع حاصل از این صرفه‌جویی در هفت سال باقی‌مانده به خزانه دولت می‌رود. البته بستگی به میزان پیمایش کامیون و اتوبوس هم دارد. اگر پیمایش کمتری داشته باشند، زمان طولانی‌تری این پول بازمی‌گردد و برعکس».به گفته او: «میانگین ۱۰ سال با محاسبات انجام‌شده برای کامیون‌ها ۱۴۰ هزار کیلومتر برای مسیرهای برون‌شهری و ۲۰۰ هزار کیلومتر برای اتوبوس‌ها در نظر گرفته شده است».

طرح کلید به کلید به کجا رسید؟

مدیر توسعه و نوسازی ناوگان سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور در ادامه می‌گوید: «درحال حاضر یکی از کارخانجات تولید و مونتاژ خودروی سنگین، مشغول مونتاژ است و در دو مرحله، ۲۰۸ و ۴۸ دستگاه کامیون تحویل داده و اکنون نیز درصدد تحویل ۲۰۰ کامیون دیگر است. همچنین در تلاش است قطعات دیگر CKD را وارد کرده و اقدام به تولید کند. یکی از کارخانه‌های اتوبوس‌سازی نیز درحال‌حاضر، ۱۰۵ دستگاه اتوبوس تولید کرده است که در حال قیمت‌گذاری است و پس از آن به مشتریان تحویل داده می‌شود».

بمانا به مشکلات اصلی این طرح اشاره کرده و می‌گوید: «مشکلات تحریمی و ارزی ایجادشده از همان آغاز طرح تاکنون، وجود داشت. کشور اکنون در وضعیت خوبی برای تأمین ارز قرار ندارد. تولیدکنندگان خودروهای سنگین، سهمیه ارزی دارند و باید صبر کنند تا هر زمان نوبت به آنها رسید، ارز خود را دریافت کنند. ارز هم برای صندوق توسعه ملی است؛ اما باید درآمد وجود داشته باشد که بتوان آن را به صندوق بازگرداند؛ بنابراین اکنون این روند در حال انجام است؛ اما به دلیل مشکلات ارزی، طولانی شده است».

او با بیان اینکه هدف‌گذاری شده بود تا از آغاز این طرح، ۱۷۶هزارو ۵۵۰ دستگاه کامیون و اتوبوس، کامیونت و مینی‌بوس نوسازی شود، تصریح می‌کند: «این طرح در سال ۱۳۹۷ از سوی شورای اقتصاد تصویب شد؛ اما به علت آغاز تحریم‌ها، جابه‌جایی ارز و جابه‌جایی قطعات خودرو (CKD) با مشکل مواجه شد. اکنون، هم برای واردکردن قطعات دچار مشکل بوده و هم برای جابه‌جایی و انتقال ارز برای تولیدکننده قطعه با چالش روبه‌رو هستیم و تنها تعداد کمی موفق شدند تا این پروسه را عملیاتی کنند. حال امیدواریم پس از تحریم‌ها، این کار با سرعت انجام گیرد».

تحریم با صنعت حمل‌ونقل سنگین جاده‌ای چه کرد؟

پس از اجرائی‌شدن تحریم‌های ثانویه آمریکا در اردیبهشت ۱۳۹۷، همه برندها و شرکت‌های اروپایی صنعت خودروی کشور به خروج یکباره از بازار ایران اقدام کردند و در برخی از مواقع حتی با وجود عملیاتی‌بودن اعتبارات اسنادی متعدد، برای ابطال و فسخ اعتبارات اسنادی اقدام کردند. همچنین با گذشت چند ماه از اجرای تحریم‌های ثانویه، این بار شرکت‌ها و برندهای چینی فعال در صنعت خودروی کشور به خاطر نگرانی از آثار تحریم‌های آمریکا و برخلاف تحریم‌های سال ۹۱-۹۲، اقدام به توقف ارسال قطعات CKD و سپس خروج از بازار ایران کردند که همین موضوع شوک زیادی را به این صنعت که وابستگی آن به قطعات CKD وارداتی بیش از ۸۰ درصد است، وارد کرد.

در نتیجه به‌مرور شرکت‌های تولیدکننده اقدام به کاهش ظرفیت خط تولید کردند تا از این طریق تاب‌آوری بیشتری را داشته باشند و بتوانند با مطالعه مجدد مسیرهای تأمین کالا، راه‌هایی را برای واردات مجدد از طریق شرکت‌ها و کشورهای واسط فراهم کنند. همین موضوع خود عاملی شد تا وقفه جدی در اجرائی‌کردن طرح کلید به کلید به وجود آید؛ تاآنجاکه اغلب شرکت‌های فعال در این صنعت ماه‌ها زمان صرف کردند تا مسیر مطمئنی را برای انتقال وجوه ارزی و همچنین واردات قطعات منفصله تولید فراهم آورند. بااین‌حال به نظر می‌رسد هرچند روند حرکت این طرح بسیار کند شده، با ورود بایدن به کاخ سفید و آغاز مذاکرات و در پی آن، احتمال لغو تحریم‌ها، شاهد رونق‌گرفتن دوباره نوسازی ناوگان فرسوده در کشور باشیم.

یادداشت

اثرات شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط در جهان و ایران

زهرا آقاجانی و الناز میاندوآبچی . پژوهشگران مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

بنگاه‌های خرد، کوچک و متوسط به لحاظ ایجاد اشتغال و تولید ارزش‌افزوده، نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشورها ایفا می‌کنند. شیوع ویروس کووید۱۹ پیامدهای شدیدی همچون افت تقاضا و در نتیجه کاهش درآمدها، افزایش هزینه‌ها، مشکلات تأمین نقدینگی و سرمایه در گردش را در این بنگاه‌ها به دنبال داشته است. در مجموع اثرات مخرب شیوع ویروس بر واحدهای خرد، کوچک و متوسط در قیاس با واحدهای بزرگ‌تر، شدیدتر ارزیابی می‌شود. این امر به دلیل محدودیت منابع و موانع پیش‌روی تأمین هزینه‌های جاری، آسیب‌پذیری بیشتر، توان مقاومت کمتر با توجه به مقیاس و اندازه فعالیت آنها و سطح پایین اکتساب فناوری‌های نوین و کمتردیجیتالی‌بودن این بنگاه‌هاست. مشکل مضاعف آن است که با وجود رفع برخی محدودیت‌های اولیه و بازگشایی فعالیت‌ها، تقاضای کل برای محصولات و خدمات این کسب‌وکارها نسبت به دیگر بازارها به‌شدت کاهش یافته است که آنها را حتی با خطر ورشکستگی نیز مواجه می‌کند. در نتیجه، این کسب‌وکارها برای حفظ مشتریان فعلی و یافتن مشتریان جدید با چالش‌هایی مواجه‌اند. در این نوشتار، تأثیرات شیوع ویروس کرونا (کووید۱۹) بر کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط در جهان و ایران، از ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار گرفته و ضمن بررسی سیاست‌های اتخاذشده در جهان، پیشنهادهایی برای کاهش آسیب‌های این پدیده بر کسب‌وکارهای یادشده در ایران ارائه شده است.

تأثیرات شدیدتر شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط

مطالعات جهانی نشان می‌دهد که همه‌گیری کرونا بر بسیاری از کسب‌وکارها، فارغ از اندازه آنها تأثیرگذار بوده است. در این میان، به نظر می‌رسد این تأثیر بر شرکت‌های خرد، کوچک و متوسط به دلیل آسیب‌پذیری بیشتر آنها شدیدتر بوده است. از طرف دیگر، این کسب‌وکارها بیشتر در آن دسته از بخش‌های اقتصادی هستند که بیش از سایرین از شیوع ویروس کرونا تأثیر پذیرفته‌اند. این نوع از کسب‌وکارها با مشکلاتی همچون کاهش نیروی کار، کمبود قطعات و کالاهای واسطه‌ای و سطح محدود موجودی، اختلال در زنجیره تأمین و کاهش چشمگیر تقاضای خدمات و محصولات خود مواجه هستند. این کاهش تقاضا در بخش‌های خاص مانند گردشگری و حمل‌ونقل، مشهودتر بوده و در مناطقی که محدودیت‌های ناشی از شیوع در آنها وضع شده، کاهش تقاضا برای شرکت‌هایی که منابع بازارهای محلی را تأمین می‌کنند، بیشتر است. تعداد تأمین‌کنندگان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط معمولا محدود است که می‌تواند مزیتی برای محافظت از این کسب‌وکارها در مقابل شوک‌ها باشد. در مقابل، برای شرکت‌هایی که با تأمین‌کنندگان متعددی از نقاط مختلف جهان همکاری دارند، احتمال آسیب‌پذیری از ناحیه کاهش یا توقف فعالیت یکی از حلقه‌های زنجیره تأمین‌کنندگان یا اختلال در فعالیت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی کالا بیشتر است.

بدیهی است در دوران پساکرونا به دلیل برخی ویژگی‌های ماهوی کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط، به دلیل انعطاف‌پذیری و چابکی بالاتر، از جهاتی بازگشت به وضعیت سابق برای آنها در قیاس با کسب‌وکارهای بزرگ آسان‌تر خواهد بود.

بررسی‌های جهانی درباره تأثیرات شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط

به‌طورکلی تحقیقات انجام‌شده درباره اثرات شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط در کشورهای جهان نشان می‌دهد که در مجموع بیش از نیمی از این کسب‌وکارها با کاهش شدید درآمد مواجه شده‌اند. یک‌سوم آنها نیز بیم آن دارند که بدون اقدامات حمایتی، قادر به بقا در یک ماه آتی نباشند و نیمی از آنها نیز ممکن است در سه‌ماهه آتی ورشکست شوند.

پیمایش‌های متعددی که در ماه‌های اخیر درخصوص آثار شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای عمدتا کوچک و متوسط در سطح جهان صورت گرفته، حاکی از تأیید وقوع مخاطرات آتی است. برای مثال، در ایالات متحده آمریکا پیمایش‌های هفتگی برای کسب‌وکارهای کوچک انجام می‌شود که طبق پیمایش ماه ژوئن، شیوع کرونا بر ۹۰ درصد کسب‌وکارهای کوچک تأثیرات منفی شدید تا متوسط داشته است، ۴۵ درصد کسب‌وکارها دچار اختلال در زنجیره تأمین شده‌اند و ۲۵ درصد نیز فقط برای یک تا دو ماه ذخیره نقدینگی دارند. در کانادا ۷۸ درصد کسب‌وکارهای کوچک، کاهش فروش را گزارش کرده‌اند که برای تقریبا نیمی از آنها این افت بین ۵۰ تا صددرصد بوده است. مطالعه مؤسسه مک‌کنزی درباره ریسک‌های کرونا بر مشاغل اروپا نشان می‌دهد بیش از دوسوم مشاغل در خطر، متعلق به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و بیش از ۳۰ درصد آنها نیز به بنگاه‌های خرد مربوط می‌شوند.در پیمایشی دیگر، سازمان بین‌المللی مهاجرت به بررسی ۴۵۶ کسب‌وکار کوچک و متوسط در کشور عراق پرداخته است. برآورد شده در صورت ادامه محدودیت‌ها تا تابستان جاری، خالص درآمد سالانه این کسب‌وکارها به‌طور متوسط تا ۲۷ درصد کاهش پیدا کند. این کاهش در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی ۲۵ درصد، در بخش خدمات ۲۴ درصد و بخش غذایی و کشاورزی ۲۹ درصد برآورد شده است.

سیاست‌های دولت‌ها در حمایت از کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) مطالعه‌ای را درخصوص سیاست‌های حمایتی کشورها از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط (و خرد) در ۵۳ کشور توسعه‌یافته و درحال‌توسعه انجام داده است. این سیاست‌ها در چهار حوزه دسته‌بندی شده‌اند:

- نیروی انسانی: پرداخت یارانه دستمزد، پرداخت حقوق برای افراد بی‌کار شده، برنامه‌های خاص برای خوداشتغالی
- تعویق پرداخت‌ها: تعویق مالیات بر درآمد، مالیات بر ارزش‌افزوده، بیمه، تعویق مهلت پرداخت بدهی‌ها، اجاره‌بها یا مالیات و عوارض محلی
- ابزارهای مالی: تمدید یا تسهیل ارائه ضمانت وام، اعطای وام مستقیم به کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط، پرداخت کمک‌های بلاعوض و یارانه
- سیاست‌های ساختاری: آموزش و توسعه مهارت، نوآوری، ترویج کار از راه دور و دیجیتالی‌شدن، توسعه بازارهای جدید.

لازم به ذکر است سیاست‌های برخی کشورها صرفا بر حمایت از واحدهای خرد، کوچک و متوسط متمرکز بوده و در برخی کشورهای دیگر نیز سیاست‌های کلی‌تری مانند تسهیل اعطای وام برای همه کسب‌وکارها اجرا شده است. به نحوی که سیاست‌هایی از قبیل پرداخت یارانه‌های دستمزد، تعویق وصول مالیات بر درآمد، پرداخت وام مستقیم به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و تسهیل ارائه ضمانت وام به‌ترتیب با فراوانی ۹۶، ۹۴، ۸۷ و ۷۷ درصد دارای بیشترین فراوانی در بین کشورهای مورد مطالعه بوده‌اند. البته ترغیب کسب‌وکارها به گسترش استفاده از روش‌های کاری نوین مانند کار از راه دور، دیجیتالی‌شدن فعالیت‌ها و نوآوری در روش‌ها و فرایندها، باوجود پتانسیل‌های نهفته در آن، تنها در ۲۶ تا ۲۸ درصد موارد و عمدتا در اروپا و چین مورد توجه قرار گرفته است.در بین کشورهای درحال‌توسعه خاورمیانه و جنوب و جنوب‌شرق آسیا هفت کشور ترکیه، عربستان سعودی، چین، هندوستان، اندونزی، مالزی و تایلند تماما از سیاست‌های پرداخت یارانه دستمزد و پرداخت وام مستقیم پیروی کرده‌اند. تعویق مالیات بر درآمد نیز در شش کشور (به‌جز عربستان سعودی) اجرا شده است. همچنین پرداخت وام‌های بلاعوض و یارانه و تعویق پرداخت بدهی‌ها در چهار کشور از ۷ کشور فوق اجرا می‌شود و کشور ترکیه تقریبا تمامی انواع سیاست‌های سه حوزه نیروی انسانی، تعویق در پرداخت‌ها و ابزارهای مالی را به اجرا گذاشته است.

اثرات شیوع کرونا بر کسب‌وکارهای ایران و اقدامات حمایتی

طبق آمارهای موجود، درحال‌حاضر نزدیک به دومیلیون‌و ۷۶۰ هزار واحد صنفی دارای پروانه و حداقل ۵۰۰ هزار واحد صنفی فاقد پروانه در کشور فعال‌اند. میانگین شاغلین در هر واحد صنفی ۳،۱ نفر است و در واقع وجهه غالب اصناف کشور، خردبودن مقیاس آنهاست. به‌طورکلی نیز سهم کسب‌وکارهای خرد از کل واحدهای اقتصادی کشور به بیش از ۹۵ درصد می‌رسد. علاوه بر آن حدود ۸۱ هزار واحد کسب‌وکار کوچک و متوسط نیز در کشور فعالیت دارند. بنابراین در مجموع بالغ بر سه‌میلیون‌و ۳۴۱ هزار کسب‌وکار خرد، کوچک و متوسط در ایران وجود دارد که بیش از ۹۷ درصد آنها از نوع خرد هستند.

اگرچه از میزان دقیق خسارات وارده به واحدهای خرد، کوچک و متوسط در اثر شیوع کرونا اطلاعات دقیقی در دست نیست اما نتایج برخی برآوردها که اغلب به ماه‌های ابتدایی شیوع بازمی‌گردند، به شرح ذیل قابل ذکرند:

الف. بر اساس محاسبات اتاق اصناف ایران، ۵۷ گروه صنفی از کرونا آسیب دیده و در مجموع ماهانه بالغ بر ۲۷ هزار میلیارد تومان (فقط شامل اجاره و دستمزد حداقلی کارکنان در دو ماه اول شیوع کرونا) خسارت ایجاد شده است. طبق این محاسبات، در حدود ۱،۴۵ میلیون واحد صنفی به‌طور مستقیم از کرونا آسیب دیده‌اند که بیشترین آسیب‌ها مربوط به واحدهای پوشاک، آرایشگری، مشاوران املاک، آپاراتی‌ها، مکانیکی و صافکاری می‌شود. برآورد شده تا پایان سال، مجموع خسارات وارده حداقل به ۲۰۲،۵ هزار میلیارد تومان برسد. به‌جز این موارد، حدود ۳۵۰ هزار واحد مانند خواربارفروشی‌ها و عرضه‌کنندگان محصولات پروتئینی نه‌تنها آسیب ندیده بلکه رونق نیز داشته‌اند. مابقی واحدهای صنفی (۹۵۰ هزار واحد) مانند واحدهای فروش غذا و شیرینی خانگی و فروش غذاهای نیمه‌آماده صنعتی در حالت بینابینی قرار داشته و به میزانی کمتر از قبل به فعالیت خود ادامه داده‌اند.

ب. بر اساس مطالعه انجام‌شده در مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی (پرمه، ۱۳۹۹)، در دو ماه اول شیوع کرونا در کشور، کل زیان تحمیل‌شده به اصناف تعطیل‌شده حدود ۴۶ هزار میلیارد تومان برآورد شده است.

ادامه در صفحه ۵

خبر

جزئیات وام یک‌میلیونی برای ۱۰ میلیون سرپرست خانوار

● رئیس کل بانک مرکزی در یادداشتی جزئیات اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه یک میلیون تومانی به ۱۰ میلیون سرپرست خانوار را تشریح کرد.عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، در یادداشتی نوشت: پرداخت وام قرض‌الحسنه یک میلیونی به حدود ۱۰ میلیون سرپرست خانوار که درآمد ثابت ندارند از محل همان اعتبارات ۷۵ هزار میلیارد تومانی اختصاصی نظام بانکی برای مقابله با آثار کروناست. برای حفظ ثبات مالی و جلوگیری از انحراف از هدف تورمی، علی‌رغم نیاز به منابع مالی جهت تأمین نیازهای معیشتی مردم، بانک مرکزی چاره‌ای جز ادامه سیاست‌های انضباطی خود و عدم انبساط جدید پولی ندارد.با توجه به اهمیت کنترل نقدینگی و تورم، کمک‌های دیگری نیز که از سوی دولت و مجلس محترم برای معیشت مردم در نظر گرفته می‌شود، به این نکته مهم توجه داشته‌اند و به منابعی غیر از منابع بانک مرکزی، برای تأمین آن تکیه می‌کنند. بانک مرکزی درخصوص کنترل تورم حداکثر تلاش خود را به عمل آورده و از تمام ابزارهای لازم استفاده خواهد کرد.در آذر که برای کنترل شیوع بیماری کرونا برخی از مشاغل تعطیل می‌شوند، شعب بانک‌ها با حداکثر نصف تعداد کارکنان فعالیت خواهند داشت. ضمن قدردانی از تلاش‌های فداکارانه تمام همکاران بانکی در شعب بانک‌ها، تمهیدات لازم برای کاهش ضرورت حضور مشتریان در شعب، بر اساس دستورالعمل‌های ابلاغی، پیش‌بینی شده است.

کارمزد خدمات بانکی از امروز افزایش می‌یابد

هزینه پیامک بانکی به ۳۰ تومان افزایش یافت

● بر اساس اعلام بانک مرکزی، کارمزد خدمات بانکی از امروز، اول آذر، افزایش یافته و برای خدماتی مانند ساتنا و پایا که تا پیش از این رایگان بود، کارمزد دریافت خواهد شد. طبق بخش‌نامه بانک مرکزی از اول آذر کارمزد خدمات بانکی ازجمله کارت به کارت افزایش خواهد یافت. ضمن اینکه انتقال وجه از طریق پایا و ساتنا که قبلا رایگان بود نیز مشمول کارمزد می‌شود.کارمزد کارت به کارت به ازای انتقال هر یک میلیون تومان از ۵۰۰ به ۶۰۰ تومان افزایش خواهد یافت و در صورت افزایش هر یک میلیون تومان در فرایند کارت به کارت، معادل ۲۴۰ تومان به این هزینه اضافه می‌شود.بر اساس نرخ‌های جدید، هزینه پیامک و حق اشتراک سالانه به شرط رضایت مشتری هر پیامک ۳۰ تومان خواهد بود.

توزیع فراوان روغن جامد در بازار تا هفته آینده

● معاون بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه تا یک هفته آینده روغن جامد در بسته‌بندی پنج‌کیلویی به وفور در سطح خرده‌فروشی‌ها توزیع می‌شود از مصرف‌کننده‌ها خواست نسبت به فراوانی محصول اطمینان داشته باشند.به گزارش تسنیم، عباس قبادی با بیان اینکه روغن خام به‌عنوان ماده اولیه تولید روغن جامد به وفور در کشور وجود دارد، گفت: هم‌اکنون ۴۰۰ هزار تن روغن خام موجودی در بازرگانی دولتی داریم، ضمن اینکه ۳۰۰ هزار تن روغن خام در مسیر داریم و این در حالی است که بخش خصوصی هم موجودی مطلوبی از روغن خام دارد.

خبر ویژه

مسیر فولاد بافت در نیمه دوم سال

● شرکت احیا استیل فولاد بافت یکی از واحدهای بزرگ در زمینه تولید آهن اسفنجی با ظرفیتی افزون بر ۸۰۰ هزار تن در سال به شمار می‌رود. این شرکت تا پیش از واگذاری به بخش‌خصوصی دارای ۳۰ درصد پیشرفت فیزیکی بود؛ درحالی‌که پیش از واگذاری آن به بخش خصوصی ۹۰ درصد پروژه پیش رفته و تا پایان سال ۱۳۹۷ فاز نخست این کارخانه آماده بهره‌برداری شد. فولاد بافت یکی از هشت طرح ملی فولاد ایران بود که در سال ۸۶ و در دولت هشتم سنگ بنای آن نهاده شده بود. یک طرح بلافاصله از این هشت طرح، جدا و به بخش خصوصی واگذار شد. تمام این طرح‌ها به‌غیراز فولاد میانه واگذار شدند که ترکیب سهام آنها به ترتیب ۶۰ درصد بخش خصوصی و مابقی سهام آن دولتی است. فولاد بافت نیز همین ترکیب سهامداری را دارد.با توجه به اینکه شهر بافت در منطقه‌ای کمتر برخوردار واقع است، اجرای این کارخانه یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های صنعتی بافت به شمار می‌رود و باعث عمران، آبادانی و اشتغال‌زایی در این منطقه می‌شود.نایب‌رئیس هیئت‌مدیره شرکت احیا استیل فولاد بافت با اشاره به روند تولید در این واحد فولادسازی عنوان کرد: روند تولید در ابتدای سال ۱۳۹۸ با مشکل روبه‌رو شده که در یک بازه کوتاه‌مدت منجر به توقف تولید شد اما در سال ۱۳۹۹ با توجه به مدیریت مناسب تاکنون مشکلی وجود نداشته است.